

Derleme Makale

Yeni Sağ Paradigmasının Politika Oluşturma Sürecine Etkisi: 58. ve 59. Hükümet Dönemleri Politika Belgeleri İncelemesi

The Effect of the New Right Paradigm on the Policy Making Process: Analysis of 58th and 59th Government Periods Policy Documents

Emre AYDİLEK

Dr., Kastamonu Üniversitesi, BAP Koordinatörlüğü,

emreaydilek@hotmail.com,

<https://orcid.org/0000-0002-4767-2424>

Makale Gönderme Tarihi	Revizyon Tarihi	Kabul Tarihi
18.02.2021	18.05.2021	14.06.2021

Öz

Bu çalışma, son kırk yıllık dönemde küresel siyasete yön veren yeni sağ yönetim anlayışının, ülkemizde ne oranda kabul gördüğü ve uygulandığını tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiş bir dönemsel incelemedir. 1980'den günümüze, Türkiye'de yeni sağ politikaları uygulamaya başlayan siyasal iktidarlara analiz etmeye yönelik gerçekleştirilen bilimsel çalışmalar oldukça sınırlı kaldığından, yapılması hedeflenen inceleme, alana katkı sağlama potansiyeline sahiptir. Bu çerçevede, 21. yüzyılın başından bu yana ülkemizi yönetmekte olan siyasi pratiğin, iktidara geldiği ilk yıllarında uyguladığı politikaları, yeni sağ ile ilişkilendirebilmek amacıyla, bu dönemin politika oluşturma sürecini algılayabileceğimiz (seçilen) kamu politika belgeleri incelenmiştir. Parti ve Hükümet Programları, Parti Tüzüğü, Seçim Bildirgesi ve AB İlerleme Raporları gibi belgelerin analiz edildiği çalışmada elde edilen en temel bulgu ise, incelenen dönemin yönetim modelinin yeni sağ paradigmasıyla büyük ölçüde ilişkilendirilebilecek doneler içerdiğidir. Bu çalışmada, bu bulguya neden olan iç ve dış faktörler ve yapısal koşullar, kamu politika belgeleri analizi yöntemi ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yeni Sağ Paradigması, Neo-liberalizm, Yeni Muhafazakârlık

JEL Kodları: J18, Z18, G28

Abstract

This study is a historical periodical study which is conducted in order to determine to what extent the new right paradigm approach that has shaped global politics in the last forty years has been accepted and implemented in Turkey. Since 1980, scientific studies carried out for political powers that apply new right policies in Turkey is quite low. Therefore, the analysis we aim to carry out has the potential to contribute to the literatur. In this context, we will review some public policy documents to associate with new right paradigm the policies of the political party that has ruled our country since the beginning of the 21st century. In this study, documents such as Party and Government Programs, Party Statutes, Election Declaration and EU Progress Reports were analyzed. The most fundamental result is policies of governments 58 and 59 is coherent with the new-right paradigm. In addition, reasons of this determination's internal and external factors will be review as a methodology of public policy document analysis.

Keywords: New Right Paradigm Neo-liberalism, The New Conservatism

JEL Codes: J18, Z18, G28

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Aydilek, E. 2021. Yeni Sağ Paradigmasının Politika Oluşturma Sürecine Etkisi: 58. Ve 59. Hükümet Dönemleri Politika Belgeleri İncelemesi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 56(2), 1267-1283

1. Giriş

İnsanlık tarihi, toplumsal-ekonomik ve politik düzenleri inşa eden anlayışlar, yaklaşımlar ve düşünsel-pratik çabalar ile bunlara alternatifler üretilen örneklerle doludur. Toplumsal her dönemde bazı yönetsel modeller benimsemiş, krizler ve tıkanmalar yaşandığında yeni model ve anlayışlara ihtiyaç duymuştur. Yeni Sağ anlayış da, tarihin yakın döneminde bu ihtiyacın bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır (Çolak, 2016, s. 352). Yeni Sağ, 1980 sonrası küresel siyasete yön veren, serbest piyasa ve güçlü devlet tezleri üzerinden şekillenmiş (neo-liberalizm ve yeni muhafazakâr yaklaşımların sentezi olan) yeni bir yönetim anlayışıdır (Heywood, 2013, ss.103-112).

Türkiye’de yeni sağ, politik anlamda 1980 sonrası ivmelenmiş olsa da, teorik ve düşünsel çalışmaların daha geç -90’lı yılların sonlarında- başladığını görmekteyiz. Ülkemizde bu alandaki çalışmaların, sayısal olarak yeterli olmadığını söyleyebiliriz. Bununla birlikte, söz konusu alanda; çoğunlukla kavramsal-kuramsal çerçeve, iktidar ilişkileri, devletin dönüşümü ve politik-ekonomik uygulamaların analizinin başını çektiği bir entelektüel yazın oluşmuştur. Pratik düzeyde ise yeni sağ üzerine yapılan çalışmaların büyük ölçüde Turgut Özal Dönemi (özellikle ilk yılları) ve az da olsa AK Parti hükümetleri ile sınırlı olduğunu gözlemliyoruz. Bu çalışma ülkemizi 18 yıldır tek başına yöneten siyasal iktidarın ilk iki döneminde (58. ve 59. Hükümetler) yeni sağ politikaların uygulanma düzeyini analiz ederek, mevcut literatüre katkı sağlama amacındadır.

2. Yöntem

Bu çalışma nitel bir araştırmadır. Çalışmanın yöntemi, kamu politikası analizidir. Kamu politikası, kitleleri ve toplumu etkileyen kararların hazırlanması ve uygulanması (Yıldız, 2013, s. 2), hükümetin yapma ya da yapmama şeklindeki tercihleri (Çevik ve Demirci, 2008, s.9), herhangi bir konuda yetkili olan kamu kurumu ya da görevlisi tarafından yapılan işlem ve eylemler (Akdoğan, 2011, s.77) olarak tanımlanabilir. Yapılması hedeflenen kamu politikası analizinde mevcut bir politikanın başarılı veya faydalı olup olmadığı, nasıl gündeme geldiği, nasıl uygulandığı, politikanın doğurduğu sonuç ve etkiler gibi sorulara cevaplar aranmaktadır. Özetle, ele alınan politika hakkında, resmi belgeler ışığında, bilimsel ve detaylı bir analiz yapılması öngörülmektedir.

Çalışmada 2002-2007 yılları arasındaki, hükümet programları, parti programı, parti tüzüğü, seçim bildirgeleri, AB İlerleme Raporları gibi kamu politika belgelerinde, yeni sağ politikalara yönelik hedefler, uygulamalar ve bunların gerçekleşme düzeyleri analiz edilmeye çalışılmıştır¹.

Çalışmaya, yeni sağ paradigmasına yönelik kavramsal çerçevenin açıklanması ile başlanacak, yeni sağın ekonomik ayağı olan neo-liberalizm ve siyasal ayağı olan yeni muhafazakârlık konuları ile bunların birleşimi olan yeni sağ anlayış, tarihsel ve kuramsal düzeyde tartışılacaktır. Ardından Türkiye’de yeni sağın siyasal ve entelektüel kökenleri kısaca ortaya konacak ve nihayetinde çalışmanın konusunu oluşturan 2002-2007 döneminde yeni sağ politikalar analiz edilecektir.

3. Kavramsal Çerçeve

3.1. Yeni Sağın Ekonomik Ayağı: Neo-liberalizm

Klasik’ten neo’ya uzanan liberal siyaset anlayışı, esasen kendini tekrar eden bir kapitalist yönetim modelidir. Modernite sonrası dünya siyasetinin belirleyiciliğinde hegemon olan liberal yaklaşımlar, klasik (erken dönem), refah devleti (ara dönem) ve neo-liberal (geç dönem) olarak büyük değişim/dönüşümler geçirmesine rağmen ana akım niteliğini her zaman koruyabilmiştir (Özkazanç, 2005, s.1).

¹ Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır. Çalışmanın hazırlanması ve verilerin elde edilmesi aşamasında Etik kurul izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektirecek bir husus bulunmamaktadır.

Raynaud, özgürlüğü temin edecek bir toplumsal uzlaşa için, güçlerin dengesini (ya da ayrımı) ve bireysel girişimciliğin savunulmasını şart koşar. Bunun pratikteki karşılığı ise liberalizmdir (Raynaud, 2003, s.536). Russel, devletin çıkarının bireyin çıkarıyla eş olduğu liberal anlayışın, toplumsal işbirliğini kolaylaştıracağı gibi, özgürlüğü de daha mümkün kılacağını savunur (Russel, 1990, s.302,310). Rand, bu olumlamayı daha da ileri götürerek, tarihteki hiçbir politik-ekonomik modelin, liberalizm kadar insanoğlunun yararına olmadığını savunur (Rand, 2004, s.20). Benzer biçimde Mill de, liberal demokrasiyi, mevcut yönetim şekilleri içinde özgürlüğe en fazla müsait olan yönetim biçimi olarak işaret eder (Mill, 2009, s.114)

Rand liberalizmin, bireyleri kendi değerlerine, inançlarına ve menfaatlerine dayalı olarak, (karşılıklı faydanın gönüllü tercihi yoluyla) işbirliği yapmaya/yapmamaya, birbirleriyle iş yapmaya/ yapmamaya özgür kılan, onlara ‘hemfikir olmama’ hakkı sağlayan bir model olduğunu ileri sürer. İnsanın en değerli (kişisel, sosyal ve nesnel olarak en değerli) vasfı olan aklın önündeki engelleri kaldıran liberal sistemdir. Liberalizmin meşruiyeti; onun insanın rasyonel doğasına uygun ve insanın insan olarak yaşamasını temin eden tek adil sistem olmasında yatmaktadır (Rand, 2004, ss.16-17).

Mill, bireyin kendisini ilgilendiren konularda özgür olmasını mutlak bir hak olarak görür. Birey kendisi, vücudu ve aklı üzerinde, bizzat kendisi sorumludur. Bu durum, *“zevklerimizde ve uğraşlarımızda serbestliği; hayatımızın planını kendi karakterimize uyacak şekilde düzenlemeyi; karakterimizi avanakça, ters ya da yanlış olarak algılasa bile yaptığımız şeyler kendilerine zarar vermediği müddetçe hemcinslerimizin engellemesine uğramamayı; ve muhtemel sonuçlarına katlanmamız şartıyla beğendiğimiz tarzda davranabilme özgürlüğünü”* zorunlu kılar (Mill, 2009, ss.56-60). Benzer anlayışları Smith, Hayek ve Friedman’da da görürüz. Smith, *“adalet kanunlarını çiğnemedikçe her insan, kendi çıkarı peşinden dilediği gibi gitmekte, gerek emeğini gerek sermayesini herhangi bir başka insanın yahut insan tabakasının emeği ve sermayesiyle rekabet ettirmekte tamamıyla serbesttir”* yaklaşımıyla bireysel girişimin ilk destekleyicileri arasında yer edinmiştir (Smith, 2006, s.452). Hayek’e göre saygın bir düzen kurabilme şansımız genel refah düzeyimizin yükseltilmesine bağlıdır, bunun için devlet bireye hareket serbestisi ve kendi küçük dünyasını kurabilme imkânı tanımalıdır. Bu çerçevede, özel mülkiyeti ve serbest girişim özgürlüğünü temin eden bir rekabet sistemi kurabildiğinden, yalnızca kapitalist sistem demokrasiyi mümkün kılar. Kolektivist ve planlı doktrinlerde ise, demokrasi ortadan kalkar (Hayek 2014, ss.68,74,178,182). Friedman ise kapitalizmin siyasi özgürlük için gerekli koşul olduğunu çünkü siyasi özgürlüklerin, açıkça serbest piyasa ve kapitalist kurumların gelişmesiyle birlikte oluştuğunu savunur (Friedman, 2011).

Bu argümanlar, 18. yüzyıldan itibaren liberalizm adı altında gelişen entelektüel bir akım doğurmuş, toplumun asıl amacının özgürlük ve asıl varlığın da birey olduğu vurgulanmış, devletin ekonomik rolünü azaltıcı, bununla paralel olarak bireyin rolünü genişletici, dünya uluslarını birbiriyle barışçı ve demokratik yollardan ilişkilendirmenin aracı olarak serbest ticarete dayalı bir model ortaya çıkarmıştır. Siyasi konularda, temsili hükümet ve parlamenter kurumlar gelişmiş, devletin keyfi gücünün azaltılmasından ve bireysel özgürlüklerinin korunmasından yana bir eğilim ortaya çıkmıştır (Friedman, 2011).

Erken dönem liberalizmi, ekonomi alanında kısaca “bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler” formülünü benimsemiş yönetim anlayışının tezahürüdür. Kökenleri aydınlanmaya dayandırılan; çoğunlukla J. Locke, A. Smith, D. Hume, J. Bentham ve J. S. Mill’in felsefeleriyle özdeşleştirilen; temel ilkeleri kişisel çıkar, akılcılık, özel mülkiyet, özgür seçim ve minimal devlet olan erken dönem liberallerin devlete biçtiği rol; milli savunma ve iç güvenlik, sağlık hizmetleri ve üretim sektörünün güvenliği ile sınırlıdır (Parlak, 2011, ss.496,556). Erken dönem liberalizmi, 19 yy.’da küresel siyasette ana akım olmaya başlamış, 1929 yılındaki büyük buhrana kadar etkisini sürdürmüştür.

1930’lardan sonra, liberalizmin anlam ve içeriği değişmiştir. Özel girişimciliğin yerine, devlete dayanılması eğilimini artmıştır. Özgürlükten çok, refah ve eşitlik söylemleri öne çıkmış,

özgürlüğün genişletilmesinin yolu, refah ve eşitliği artırmak olarak görülmeye başlanmıştır. Devlet müdahalesinin ve koruyucu politikaların canlandığı, siyasi gücün yaygınlaştığı bir dönem başlamıştır (Friedman, 2011).

Böylece 1929 buhranını takip eden yıllarda Keynesyen görüşler (refah devleti olarak da adlandırılır) küresel anlamda hegemon yönetim biçimi haline gelmiştir. Refah devleti, liberalizmin erken biçiminin yarattığı toplumsal sorunlara karşı bireylere, görece bir refah düzeyi sağlama iddiasıyla sosyal öğelerle donatılarak yaklaşık yarım yüzyıl küresel politikaların taşıyıcısı olmuştur (Gül, 2004, ss.147-148).

1970’li yıllardan itibaren ise Keynesyen söylemler terkedilerek başını İngiltere ve ABD’nin çektiği birçok ülkede ekonomi-politik alanda ciddi değişimler yaşanmıştır. Söz konusu değişimler, neo-liberalizm adını alarak, hayatın tüm alanlarına nüfuz eden hegemonik bir söylem/politika haline gelmiştir (Harvey, 2012, s. 68). Bu süreçte liberal gelenek, daha önceki süreçte eklenildiği sosyal öğelerden hızla soyutlanarak giderek daha fazla muhafazakâr ve otoriter politikalarla bütünleşmiştir. Böylece tüm toplumsal yaşamı şekillendiren yeni bir yönetim modeli çıkmıştır (Özkazanç 2005, s.1).

Neo-liberalizm, klasik liberalizme özü itibariyle benzer olup bir ölçüde reforme edildiği düşünce akımıdır (Parlak, 2011, s.555). İnsanlığın ilerlemesinin en ideal yolunun, girişimci özgürlüğünü maksimize etmekten geçtiğini savunan yeni bir toplumsal düzen tasviridir. Neo-liberaler, devletin faaliyet alanının daraltılması, ticari girişimlerde bulunmaması ve piyasalara müdahale etmemesini savunurlar. Bu anlayışta, ön koşul olarak kabul edilen girişimci özgürlüğünün, çeşitli alt unsurlarla (özel mülkiyet hakları, bireysel özgürlük, serbest piyasa gibi) desteklenmesi zorunlu görülür. Devletin görevi, daha önce el attığı alanlardan çekilerek, bu pratiklere uygun bir kurumsal sistem oluşturmakla sınırlandırılır. Daha açık bir ifadeyle devlet, yalnızca güvenlik ve adalet hizmetleri sunmakla yetinmeli, diğer taraftan üretim ve hizmet sektörlerinden büyük oranda çekilerek buraları özel sektöre devretmelidir. Özel mülkiyeti güvence altına almalı ve serbestçe işleyen piyasa mekanizması geliştirmelidir. Eğitim, sağlık, sosyal güvenlik veya çevre gibi alanlarda ise -piyasa mevcut değilse-, gerektiğinde kurumları aracılığıyla faaliyetler/hizmetler sunulabilmelidir. Herhangi bir alanda piyasalar oluşmuş ise, bu alanlarda devlet müdahalesinden kaçınılmalıdır (Harvey, 2012, s.68).

Neo-liberal anlayış, büyük ölçüde Hayek ve Friedman’ın görüşleriyle şekillenmiştir. Hayek, devletin rekabet mekanizmasının işlemlerini sağlamasını ve rekabeti koruyacak uygun bir hukukî sistemi inşa etmesi gerektiğini savunur. Buna göre özel mülkiyet ve sözleşme serbestliği prensipleri açık, belli ve anlaşılır biçimde yasal güvenceye alınmalıdır. Piyasaya giriş özgürlüğü kısıtlanmamalı, sosyal güvenlik ve refah adı altında rekabete zarar verecek, istikrarsız yaratacak ve yeni sektörlerin ortaya çıkmasını engelleyecek (sosyal yardımlar, asgari gelir güvencesi ve kamu yatırımları gibi) uygulamalardan kaçınılmalıdır. En genel ifadeyle piyasaya müdahale edilmemelidir (Hayek 2014, ss.43,116-124). Hayek, bir yandan özgürlüğün ve demokrasinin savunusunu yaparken, diğer taraftan özgür toplumun olağan işleyişinin tehdit altında olması durumunda, liberalizmin temel ilkelerinin askıya alınabileceğini ve yürütmenin güçlendirilmesini savunarak, düzenin işleyişini ve güvenliğini sağlama adına, devlet başkanına istisnai yetkiler verilebileceğini dile getirmiştir. Genel düzenin korunmasını, her şeyin üzerindeki ortak amaç olarak işaret ederek dış tehdit, isyan veya kanunsuz şiddet gibi durumlarda olağanüstü yetkiler kullanılmasında bir sakınca görmez (Hayek 1997, ss.185-186).

Friedman’a göre ekonomik özgürlük, sivil ve siyasi özgürlüklerin ön koşuludur. Bu nedenle reform ve benzeri isimlerle ekonomiye yapılan müdahaleleri, fiyat desteklerini, kotaları, sosyal yardımları ve devletçe üstlenilen girişimleri, kısaca devletin ekonomiyi yönlendirmesini reddeder. Ekonomide tam bir serbestlik olması, her türlü (ekonomik) etkinlikte özel girişime

dayanılması² ve hatta özel kesimin kamu kesimi üzerinde denetleyici olmasını savunur. Çünkü Friedman'a göre refah ve zenginliğin artmasının, yurttaşlarının daha iyi beslenme, daha iyi giyinme, daha iyi barınma ve daha iyi ulaşım hizmeti görmesinin, toplumsal ve sınıfsal farklılıkların azalmasının, azınlık gruplarının dezavantajlarının ortadan kalkmasının yolu, serbest piyasa ve birey tercihlerinin yarattığı itici güçtür. Devletçe alınan önlemler ise, bunlara ket vurur. Friedman'ın tasarladığı devlet modeli; hukuku ve düzeni koruyup sürdüren, mülkiyet haklarını maksimize eden, rekabeti geliştiren, piyasanın kendi başına yapamayacaklarını yapan, oyunun kurallarını belirleyen, kuralların yorumu üzerindeki anlaşmazlıklarda hakemlik yapan ve kuralları uygulatan/uygulayan bir işlev üzerine kuruludur (Friedman 2011).

Serbest piyasa ve özel girişimciliğin, devlete olan ihtiyacı ortadan kaldırmadığını ve aksine devleti, sayesinde özgürlüğümüzü kullanabileceğimiz bir araç olarak gören Friedman; gücün siyasi ellerde yoğunlaşması riski nedeniyle devletin özgürlüğe karşı bir tehdit olabileceğini de belirtir. Öyleyse devletin özgürlüğü tehdit etmesini önlemek adına devletin etkinlik alanının sınırlandırılması gerekir. Devletin başlıca işlevi, özgürlüğümüzü hem dış hem de iç risklerden korumak; hukuku ve düzeni koruyup sürdürmek; özel anlaşmaları uygulamak ve rekabetçi piyasaları güçlendirmektir. Başta ekonomik olmak üzere tüm etkinlik alanlarında öncelikle gönüllü iş birliği ve özel girişime dayanarak, piyasa aracılığıyla yapılabilecek herhangi bir işlevi devletin icra etmemesini, devlet hizmetlerinin yerele doğru yaygınlaştırılmasını ve devletin din, ifade ve düşünce özgürlüğünün de etkili bir koruyucusu olmasını sağlayarak, özgürlüklerin güvence altına alınabileceğini öngörür. Devlet, bir 'hakem' olarak gereklidir. Piyasanın rolü ise, siyasi araçlarla karara bağlanması gereken sorunların oranını büyük ölçüde azaltarak, devletin oyuna doğrudan katılması gerekliliğini en aza indirmektir. Bunlar özgür bir toplumda devletin temel rolleridir (Friedman, 2011).

3.2. Yeni Sağın Siyasal Ayağı: Neo-Muhafazakârlık

Muhafazakâr görüş, hızlı ve köklü değişimlerin yaşandığı ve yeni bir dönemin başlangıcı sayılan Fransız Devrimi'nin ardından destekçi bulmuş bir düşünce akımıdır. Muhafazakâr düşünce, dönemin ana akım taşıyıcıları olan liberalizm, aydınlanma ile Fransız Devrimin yarattığı sonuçlara karşı duruş geliştirerek bir alternatif olarak konumlanmıştır (Turan, 2012, s.60).

Kendinden önceki ve çağdaşı diğer ideolojilerin aksine muhafazakârlık, ideal bir toplum tasviri ya da ütopya sunmaz. Muhafazakârlık, ontolojisinde değişim yatan radikalizme yani yapısal dönüşümlerin ve yeniliklerin toplum üzerinde oluşturabileceği zorluk ve risklere bir karşı duruştur. İstikrarı ve statükonun devamını savunur (Harries, 2004, s.98). Muhafazakârlığın temel değerleri, aile, toplum, gelenek, otorite ve dindir (Turan, 2012, s.65).

Muhafazakâr görüşün yaratıcılarından Burke'ye göre devlet, bireyin özgürlüklerini sınırlayabilme yetkisine sahiptir. O'na göre toplumun genel iyiliği için, insanoğlunun isteklerine ket vurulması; iradesinin kontrol altına alınması ve tutkularının bastırılması gereklidir (Burke, 2016, s.93).

Muhafazakârlık ile din arasında illiyet bağı bulunur. Muhafazakârların çoğu³ din olgusuna bir istikrar unsuru olarak büyük önem atfederler. Çünkü mevcut düzenin yaratıcının iradesinin bir sonucu olarak kabul edilmesinin ve ebedi ödül-ceza üzerinden kurgulanan bir yaşam tasvirinin, toplumun üyelerinin saldırgan ve narsist iç-güdülerine ket vurulabileceği savunulur (Harries,

² Friedman bunu şöyle gerekçelendirir: Mimaride, sanatta, bilimde, edebiyatta, sanayide ve tarımda, uygarlığın ilerleyişleri hiçbir zaman merkezi hükümetle olmamıştır (Friedman, 2011)

³ Bütün muhafazakârların dindar olduğu söylenemez. Burke ve Kristol dindardı, ama Hume ve Oakeshott değildi. Yine de inançlarına bağlı olmadan din neredeyse tüm muhafazakârlar tarafından önemli bir öğe olarak kabul edilir (Harries, 2004, s.99).

2004, s.99). Yani din, düzenin korunması ve sürdürülmesi işlevini sürdürme rolünde önemli bir araç olarak görülür.

Heywood'a göre muhafazakârlığın en temel başarısı, -tıpkı liberalizmde olduğu gibi- kendisini her yeni koşulda yeniden üretebilme kapasitesinde aranmalıdır. Muhafazakârlık, tarihsel gelişim sürecinde (yeni muhafazakârlık olarak nitelenir) kendisini geleneksel köklerinden bir parça uzaklaştırarak, piyasa öğelerini reddetmeyen bir forma evrilebilmiştir. Bu yeni muhafazakârlık politik alandaki otoritenin kaybının, sosyal parçalanmanın ve düzensizliğin çözümü olarak sunulmaktadır. Toplumdaki düzenin kaybolduğu bir ortamda muhafazakârlık, insanları birbirine bağlayan bir tür "sosyal yapıştırıcı" olarak işlev gördüğü savıyla meşrulaştırılır (Heywood, 2013, ss.108-112).

Yeni muhafazakârlık düzen (kanun), kamusal ahlâk ve ulusal kimlik gibi öğelere odaklanır. Toplumsal yaşamı tehdit eden (suç, kitlesel hareketler ve sivilleşme adı altındaki karşı duruşlar) eğilimler, 20. yüzyılın ortalarından itibaren demokratik toplumlarda baş gösteren otorite zayıflamasıyla ilişkilendirilir. Yeni muhafazakârlar, en çok yakındıkları konu olan düzensizliğin köklerini, toplumdaki adaletsizlikten ziyade insan ruhunun derinliklerinde ararlar. Muhafazakâr görüşe göre toplumun her bir ferdi, "nerede duracaklarını" onlara söyleyecek ve onları koruyacak bir otoritenin varlığına muhtaçtırlar: "*Ailede babanın, okulda öğretmen, işyerinde işverenin ve bütün olarak toplumda "yasa ve düzen'in kullandığı otoritenin"*". Oysa sınırsız özgürlükler, otoritenin sorgulanmasına ve ona karşı çıkışa zemin hazırlayabileceği için toplumun yerleşik kurumlarını kemirirler (Heywood 2013, ss.108-109). Bu yüzden, refah devleti liberalizminin kutsadığı bireysel özgürlükleri ve önem vermekten kaçındığı otorite eksikliğini yoğun biçimde eleştirirler. Dolayısıyla otorite eksikliğini özünde barındıran refah devletinin sosyal ve uzlaşmacı argümanlarının aksine, yeni muhafazakârlığın siyasi sürprizlerin olmadığı bir düzen arzuladığı söylenebilir (Dubiel 2013, ss.13-14).

Bu doğrultuda yeni muhafazakârlar için en temel sorun, muhafaza ve müdafaa etmek için çabaladıkları toplumun kapitalist olmasıdır. Bireye ve topluma devasa fırsatlar sunduğu genel kabul gören kapitalizm, David Schumpeter'ın popüler deyişiyle "yaratıcı bir yıkım"dır. Kendini sürekli olarak yeniler ve neredeyse bir gecede eski toplumsal düzeni ortadan kaldırır. İstikrar yerine hareketten ve dönüşümden beslenir. Geleneksel toplum yapılarını yıkıma uğratan bir popüler kültür yaratır (Harries, 2004, s.100). Dolayısıyla bir yanda yeni muhafazakârlığın, kapitalizmi alt edebilmesinin önünde güçlü engeller olduğu bir realite olarak ortada dururken, diğer taraftan toplumların ve iktidarların muhafazakâr unsurlardan kopmadığı da aşîkârdır. Bu nedenle, hem muhafazakâr hem de kapitalist argümanları birlikte yaşatacak yeni bir formüle ihtiyaç duyulmuş, bu da yeni sağ paradigması olarak gerçekleşmiştir.

3.3. Yeni Sağ Paradigması

1980'lerden itibaren küresel ekonominin veya bölge ekonomilerinin karşılaştığı çeşitli ekonomik krizlere rağmen, yeni sağın siyasette hala hâkim ideoloji olduğunu söylemek yanlış olmaz. Yeni sağın başarısı daha önce hiç bilinmeyen gerçekleri ortaya çıkarması veya hiç düşünülmemiş fikirleri öne sürmesi değildir. Başından itibaren, yaşanan krizler karşısında siyasi iktidarların kendi aralarında farklılıklar gösterebilecek politikalar izlemelerine rağmen, yine de yeni sağın temel ilkelerine büyük oranda sadık kalınması; bu yeni ana akım paradigmanın başarısının tutarlı, bütünlüklü bir ideoloji olmasında değil, 1980 sonrası hâkim sınıfların çıkarlarını koruma amaçlı izlenecek politikalara ideolojik bir zemin sağlayacak unsurları bir araya getirmesinde aranmalıdır (Topal, 2014, s.434).

Peki, yeni sağın "yeniliği" nedir? Bu soruya verilecek yanıt, eski ile yapılacak mukayese sonucunda belirlenebilir. Son yüzyılın siyasi cephelerini tasnif eden en popülerler ayrıştırmalardan biri, sağ-sol nitelemesidir. Politik düzeyde böyle bir terminolojinin ortaya çıkışı, Fransız İhtilali'nden sonra oluşturulan kurucu meclisteki oturma düzenine dayanır. Kurucu mecliste, statükonun devamını arzulayan aristokrat ve ruhban sınıfı Kral'ın sağında, değişim taraftarları ise solunda konumlanmıştır. Bu oturma düzeninin günümüze bıraktığı miras; otorite,

hiyerarşi, düzen, ödev, gelenek ve milliyetçilik gibi değerleri öncülleyenlerin sağcı ve muhafazakâr olarak adlandırılmasıdır. Dolayısıyla sağcılığın ontolojik kökenlerinde otoriteryanizm bulunur. Başta sorduğumuz sorunun cevabına dönersek, sağ “yeni” kılan şey bu değerlerden beslenen politik-toplumsal otoriteryanizmin iktisadi liberteryanizm ile harmanlanmasıdır. Daha açık bir ifadeyle yeni sağ; içerisinde hem neo-liberal hem de yeni-muhafazakâr değerler barındıran yeni bir modele evrilerek ana akımlaşmıştır (Çolak, 2016, s.352).

Bazı eleştirilerde, yeni sağın bu niteliğinin birbirleriyle gerilimli hatta yer yer çelişkili olduğu, dolayısıyla, ana akımlaşan bu paradigmanın sağlam temellere oturtulmadığı veya tutarsız fikirler barındırdığı söylemleri öne çıkmaktadır. Özünde haklılık barındırmakla birlikte bu eleştirilerin güncel politikte karşılık bulmadığını, yeni sağın dezavantajları olarak görülen çelişkilerinin işbölümü ve sınıflandırma ile aşıldığını söylemek gerekir. Ekonomik alanda liberal savları destekleyip sosyal-politik alanlarda muhafazakâr savları önceleyen yeni sağ paradigması, bu ilkeleri bir şekilde sentezleyebilmiştir (Çolak, 2016, ss.356-360). Özellikle 2000 sonrası dönemde küresel ölçekte bu anlayışın hâkim olduğu iktidarların hegemon olması, söz konusu eleştirilerin pratikte karşılığının olmadığını göstermektedir.

Yeni sağ düşüncesini ortaya çıkaran gelişmeler, refah devleti anlayışının 1970’li yıllarda yaşadığı krize yönelik üretilen çözüm yollarında aranabilir. Bu dönemde bir yanda ekonomik bunalım, diğer tarafta kitlesel sistem karşıtı ya da sınıfsal hareketlerin (emekçi-öğrenci eylemleri, kapitalizm karşıtı gösteriler gibi) ortaya çıkması, mevcut statükonun değişmesi yönünde bir genel algıyı hâkim kılmıştır. Yeni sağ düşüncesi, refah devleti döneminin devlet-toplum ilişkilerini eleştirerek bu dönemde devlet kurumlarının zayıflatıldığı, toplumun devlete olan güveninin ve otoritesine olan itaatinin zemininin sarsıldığını savunmuştur. Çözüm olarak sunulan politikalarda sistemin tıkanıklığını aşmak için devlet-toplum-birey-piyasa ilişkilerinin kapsamlı biçimde dönüştürülmesini içeren ve iki adımdan oluşan bir perspektif öne çıkmıştır. Birincisi, devletin faaliyet gösterdiği birçok alandan çekilerek ve bu alanları özel girişime bırakarak daha etkin/verimli bir ekonomik sistem (piyasa mekanizması) oluşacak; böylece bir yandan bürokrasisi hantallaşan devletin yükü hafifleyecek, diğer taraftan genel refah düzeyi yeniden artacaktır. Burada baskın tema, serbest piyasa anlayışına ideolojik bir teslimiyettir. İkinci adım ise, sınırsız özgürlüklerin toplumsal alanda yarattığı otorite boşluğunu, düzen bozukluğunu ve ahlaki yozlaşmayı devlet eliyle önleyecek bir düzenin tesis edilmesiydi. İnşa edilecek yeni düzenin ön koşulu, iktisadî hayatta devletin geri itilmesini gerektirirken, sosyal hayatta kanun ve düzeni, güvenliği ve ulusal idealleri tavizsiz politikalarla güçlendirmeyi zorunlu kılmaktaydı. Aynı zamanda ekonomik ve korumacı faaliyet alanlarından çekilerek küçülen devletin; odağını her koşulda düzeni koruyan otoriter bir kurumsallaşmaya ağırlık verebilmesini mümkün kılmaktaydı. Böylece ekonomik alanda girişimciliğin teşviğiyle refahı artan bireyin alternatif maliyeti, siyasal alanda otoritenin buyruğuna itilmesi olmuştur. Bu yeni toplumsal düzeninde muhafazakâr görüşler, liberal savları doğrulama işlevini yerine getiren bir fonksiyonda konumlandırılmıştır (Çolak, 2016, s.359; Topal, 2014, ss.423-429; Heywood, 2013, ss.104-111).

Yeni sağ politikaları benimseyen iktidarlar, 1980’li yıllardan itibaren, sınıfsal ve sivil kitlesel hareketleri, bütünüyle siyasetten dışlamıştır. Yeni sağ ideoloji hak mücadelelerini etkilemiştir; toplumsal cinsiyet, mezhep, ırk gibi toplumsal temelleri olan ve daha önce sınıf siyasetinin bir parçası olarak görülen mücadeleler kimlik siyaseti çerçevesine sokulmuş, kimlik siyaseti sınıf mücadelesinin yerini almaya başlamıştır (Topal, 2014, s.429). Bunun yanında topluma yönelik korumacı politikalar ile sosyal haklar, sınıf barışı, sosyal devlet gibi değerler geri plana itilmiştir (Köksal, 2006, s.25). Bir yandan sınıf mücadelesi baskılanırken ve sosyal politikalar terk edilirken, öte yandan muhafazakâr değerlerin güçlendirilmesi yönünde adımlarla yeni sağ politikalar desteklenmiştir. Son 40 yıllık zaman diliminde sıklıkla gördüğümüz gelenek, görenek, örf-adet gibi değerlerin önemsenmesi, geçmişin kutsanması, kamusal ahlakın politik ve cezai unsurlarla denetlenmesi, dini değerlerin/simgelerin siyasal alanda popülizme alet edilmesi, milli kimliğe gerek söylem düzeyinde, gerek eğitim politikalarında yer verilmesi ve aile kurumunun

desteklenmesi gibi uygulamalar, yeni sağ politikaların muhafazakâr ayağına yönelik örneklerden bazılarıdır.

4. Türkiye’de Yeni Sağ

4.1. Türkiye’de Yeni Sağ’ın Siyasal ve Entelektüel Kökenleri

Türkiye’de yeni sağ siyasetin kökenleri, Tanzimat dönemine kadar götürülebilir. Osmanlı yönetiminde sultanın yerine sivil elitlerin iktidarı ele geçirmeye başladığı dönemde, gelenekler ve Osmanlı köklerinin üzerine inşa edilecek yeni bir reform hareketini savunan Genç Osmanlılar, muhafazakâr ve demokrat kimliğin ilk politik savunucusu olarak belirmiştir. Erken Cumhuriyet Döneminde çok partili hayata geçiş denemeleri esnasında kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası, bu geleneğin devamı sayılır. 1950-60 yılları arasında tek başına iktidar olan Menderes’in Demokrat Partisi, muhafazakâr-demokrat siyasetin iktidara geldiği ilk dönem olarak önemli bir köşe taşı ifade etmektedir. 1961-80 yılları zaman zaman hükümette yer alabilmiş S. Demirel’in Adalet Partisi; 1980 darbesinin ardından iktidara gelerek 1983-91 yılları arasında ülkeyi yöneten T. Özal’ın Anavatan Partisi ve nihayetinde 2002’den günümüze siyasal hayatın en güçlü temsilcisi olarak öne çıkan T. Erdoğan’ın Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), Türkiye’de muhafazakâr-demokrat düşünce geleneğinin diğer siyasi figürleri olarak sayılabilir. Entelektüel alanda ise Peyami Safa, Nazım Hikmet, Yahya Kemal, Ahmet Hamdi Tanpınar ve Ali Fuat Başgil gibi düşünürler, bu geleneğin organik aydınları olarak, siyaseti ve toplumsal yaşamı etkileyebilmiştir.

Türk yeni sağında 1980 sonrası süreç, genel kabul gören anlayışta, kurumsal-toplumsal-kültürel ve ekonomik yapının kapsamlı değişimlere uğradığı bir dönüm noktası olarak görülmüştür. Türk siyasetindeki kökleşmiş kurumların, politikaların, değerlerin ve normların bu dönüşümü, bazı kesimlerce ‘çağ atlamak’ şeklinde algılanarak büyük ölçüde desteklenmiş, diğer taraftan da ülkedeki kurucu değerleri yozlaştırdığı gerekçesiyle eleştirilmiştir (Köksal, 2006, s.1).

1980 sonrasında Batılı ülkelerde yaşanan gelişmelerle paralel biçimde, “Yeni Sağ” politikaların (Özalizm olarak da anılır) Türkiye’deki uygulayıcısı, Turgut Özal olmuştur. Özal, siyaset ve ekonomideki liberal anlayışı, muhafazakâr değerlerle sentezleyerek, Türkiye’de toplumsal, politik ve ekonomik yaşamda yeni bir modeli (liberal-muhafazakâr-demokrat) hayata geçirmiştir. Bu dönemde hayatın tüm alanlarında devlet müdahalesinin etkisini yitirme sürecine girdiği, giderek daha çok düzenleyici, denetleyici ve yön verici bir role bürünmeye başladığı gözlemlenmektedir (Şener ve Çolak, 2015, s.393).

4.2. 1993-2002 Koalisyonlar Döneminin Ekonomi-Politigi

Özal’ın ölümünün ardından, -90’lı yıllar-, Türk siyasetinde çelişkilerin, krizlerin ve oldukça çoğulcu/dinamik bir politik yaşamın belirleyici olduğu, bir ara dönem olarak hatırlanır. Bu dönemde farklı ve uzlaşmaz görünen politik doktrinleri ve dünya görüşlerini temsil eden partilerin kurduğu koalisyon hükümetleri, sıklıkla yaşanan ekonomik ve politik krizler, yönetsel istikrarsızlıklar ve askeri müdahaleler, siyasal hayatı şekillendiren gelişmeler olmuştur.

Türk siyasetinde, merkez sağ, sosyal demokrat hatta İslamcı partilerin birbirleriyle kurduğu ittifaklara sık rastlanmaz. 1993-2002 arası kurulan iktidarların her biri, böyle bir çoğulculuk içerir. Bu nedenle söz konusu 9 yıllık dönem, doğası gereği istikrarsız ve krizlere müsait bir niteliktedir. Bu dönemde PKK terörü ve Kürt sorununun tırmanışta olması, toplumun sinir uçlarını tetikleyen dini (Madımak katliamı), siyasi (Uğur Mumcu, Çetin Emeç ve Bahriye Uçok gibi suikastler) ve faili meçhul suçların/terör eylemlerinin, açığa çıkan devlet-mafya ilişkilerinin (Susurluk Olayı), siyasal-toplumsal hayatı etkileyen önemli sonuçları olmuştur. Güvenlik aktörleri ve milliyetçi ideoloji siyaset üzerinde etkisini maksimum düzeyde artırmış, dolayısıyla militarist/güvenlikçi politikaların ağırlıkta olduğu bir yönetim anlayışı siyasette hegemonikleşmiş, toplumda genel bir korku iklimi hâkim olmuş, doğal olarak temel haklar ve özgürlükler gerilemiş, demokrasi zarar görmüştür.

90'lı yılların bir başka kriz dinamiği, dinin siyasallaşması ve buna yönelik bürokratik-toplumsal tepkilerdir. Esasen 1980 askeri darbesi ile başlayan bu süreç, 1995 yılında Refah Partisi'nin iktidarında ivme kazanmıştır. Siyasal iktidar ve yerel yönetimlerdeki bazı yöneticilerin söylem ve faaliyetleri, başörtüsü-imam hatip meseleleri ve İran tehdidi gibi konular, başta ordu ve yargı olmak üzere devlet içinde ve kentli orta sınıfta ciddi rahatsızlıklar yaratmıştır. Öyle ki bu durum siyasal iktidar ve bürokrasi arasında çatışmalar doğurmuştur. İrtica kavramı devletin genel siyasetinde en etkin kurumlardan olan MGK'nın gündeminden hiç düşmemiş, askeri muhtıra ve parti kapatmalara varan gelişmeler yaşanmış, siyasal ve toplumsal alanlarda anti-demokratik müdahaleler gerçekleşmiştir (Taşkın, 2013, ss.157-160)

1993-2002 arası döneme ilişkin, son bir sorunlu alandan daha bahsetmekte fayda var. Bu dönemin en ayırtedici yanlarından biri, ekonomi ve mali konularda bir türlü istikrarın yakalanamamasıdır. 1994 ve 2001 yıllarında yaşanan iki büyük ekonomik krizin yanında, bitmek bilmeyen ve hükümetler düşüren yolsuzluk iddiaları nedeniyle, herhangi bir ekonomi modelinin istikrara kavuşması mümkün olmamıştır. Refah Partisi'nin kısa dönemi dışında, neo-liberal politikaları açıkça terk eden bir siyasal iktidar olmasa da, bu politikaların sürekli tekrar eden krizler nedeniyle tam olarak uygulanabildiğini söylemek zordur.

Özal'ın başlattığı politik modeli/anlayışı devam ettiren ve sahiplenilen siyasal hareket, 2002 yılında iktidara gelen AK Parti olmuştur. Böylece, bu ana kadar inşa etmeye çalıştığımız teorik ve tarihsel altyapı sayesinde, çalışmada temel odağımız olan konuyu; 'Türk siyasetinin son ve en etkili muhafazakâr figürü AK Parti iktidarının ilk yıllarında (bir başka ifadeyle altın yıllarında), yeni sağ politikaların yönetsel düzeyde bulduğu karşılığı', incelemeye geçebiliriz.

4.3. 58. ve 59. Dönem Hükümetlerinde Yeni Sağ Politikalar

AK Parti, 2001 yılında kapatılan Fazilet Partisi'ne (TBMM Bülteni, 2001/84, s.15) mensup milletvekilleri tarafından Recep Tayyip Erdoğan önderliğinde aynı yıl kurulmuştur. 2002 yılında bu yana iktidarda olan AK Parti, katıldığı tüm genel seçimlerde en yüksek oyu alarak birinci parti olmayı başarmıştır. Bu yönüyle, Türk siyasal hayatında en uzun süre iktidarda kalan siyasi partilerden biri olma özelliğini taşımaktadır.

AK Parti iktidarlarının görev süresi, uzun bir tarihsel dönemi içerdiğinden, kendi içinde tasniflere/dönemlendirmelere⁴ ayrılarak incelenmesi gerekir. Bu çalışmada incelenecek tarihsel aralık olan 2002-2007 yıllarında görev yapmış 58. ve 59. hükümetler dönemi; ekonomik, genel refah, özgürlükler ve toplumsal destek gibi göstergeler açısından, partinin altın yılları olarak anılır. Bunun nedeninin, büyük oranda yeni sağ politikaların uygulanmasındaki ısrar ve kararlılık olduğunu iddia edebiliriz. Bu hipotezi sınamak için belirtilen yıllardaki politikaları analiz etmek zorunluluktur. Bunun için yeni sağ politikalar -önceki bölümde tasnif ettiğimiz gibi- yeni muhafazakâr ve neo-liberal olarak iki temel çerçevede incelenecektir.

4.3.1. Neo-liberal Politikalar

2002-2007 yılları arasında uygulanan ya da uygulanması hedeflenen neo-liberal politikaları üç temelde inceleyebiliriz: Özgürlük ve eşitlik politikaları, devletin rolü ve ekonomi politikaları, sivil toplum ve yerleşme politikaları.

⁴ Esasen 18 yıllık AK Parti iktidarını, izlediği politikalar ve yönetim anlayışı bağlamında 3 ayrı dönemde incelemek gerekir: 2002-2007; 2008-2012; 2013-2020. Bu çalışmada ilk dönem olan 2002-2007 yılları incelenecektir. Diğer iki dönemin de bir başka çalışmada incelenmesi ve böylece birbirini tamamlayan bir analiz çerçevesi oluşturulması hedeflenmektedir.

a. Temel Haklar Alanı

İncelenen politika belgelerinde⁵, yeni yönetimin, devlet-birey ilişkilerini kurgularken, ağırlığın bireysel özgürlükler lehine kaydığı göze çarpmaktadır. Demokratik bir topluma dönüşme hedefinin vurgulandığı bu belgelerde; düşünce, ifade, inanç ve örgütlenme özgürlüğünün tesisi ve korunmasına, farklı toplumsal kesimlerin taleplerinin karşılanmasına yönelik irade beyanları mevcuttur. Bu çerçevede hem uluslararası sözleşmelerin, evrensel hukukun ve özgürlüğün kıstas alınması, hem de düşüncelerin özgürce açıklanabileceği ve her türlü ayrımcılığın reddedileceği, insanların korku ve endişe ikliminden uzak olarak gündelik hayatlarını sürdürebileceği bir demokratik zemin inşa etmek, taahhüt edilmiştir.

Taahhütlerin fiili duruma yansımaları ve hedeflerin gerçekleştirilme düzeyini ölçmek için 2002-2007 döneminde temel haklar ve özgürlükler konusundaki uygulamalar şöyle özetlenebilir: Terörle mücadele kanunu değişmiştir. Gözaltı süreleri kısaltılmış, gözaltı koşulları iyileştirilmiştir. Ölüm cezası kaldırılmıştır. İşkence ve kötü muamele suçlarının tanımı, kapsamı ve cezası genişletilmiştir. OHAL uygulamasına son verilmiştir. Uluslararası insan hakları sözleşmelerine taraf olunmuştur. Dernek kurulmasında izin sisteminden bildirim sistemine geçilmiştir. Barışçıl toplantı hakkı genişletilmiştir. Siyasi partilerin kapatılması zorlaştırılmıştır. Basın özgürlüğü genişletilmiştir. Farklı dillerde yayın yapılmasının önündeki engeller kaldırılmıştır. Kamu yönetiminde ve yargıdaki askeri unsurlar pasifize edilmiş, sivilleşme sağlanmıştır (KDGM, 2013, ss.163-210).

Türkiye'nin üyelik perspektifi doğrultusundaki yükümlülüklerini denetleyen, bir bakıma Türkiye'nin politik-toplumsal ve ekonomik açılardan dışardan bir resmini sunan AB İlerleme Raporları'nın 2003-2007 yılları arasındaki belgeleri incelendiğinde, temel haklar konularında iyileşmelerin yaşandığı, önemli ilerlemeler kaydedildiği tespitlerine ulaşılabilir. Ancak iyi niyetli çabaların varlığı ile birlikte, temel hakları güvenceye alacak bir kurumsal yapının oluşturulması gerekliliği ve her şeye rağmen ifade özgürlüğünü kısıtlayan yasal ve kurumsal risklerin mevcudiyeti de eksiklikler olarak eleştirilmektedir.

b. Devletin Rolü ve Ekonomi Politikaları

AK Parti iktidarının ilk kabinesi olan 58. Hükümet'in Programında, devletin faaliyet alanı; adalet, iç ve dış güvenlik, eğitim, sağlık ve temel altyapı hizmetleri olarak sınırlandırılmıştır. 2002 seçim bildirgesinde ise, devletin ekonomideki rolü: *"AK Parti bu yeni süreçte devletin, doğrudan müdahale ve üretim yapmasından çok, politika oluşturma, kaynak yaratma, standart koyma ve denetim yapmasından yanadır. Devletin ekonomideki temel rolü, piyasalarda serbest rekabet koşullarını sağlamak ve teşebbüs gücünün önündeki engelleri kaldırmaktır"* olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda, neo-liberal politikaların gereklerinden olan, üretim ve hizmet sektörlerinin serbest piyasaya bırakılarak ve devletin bu alanlardan çekilerek yalnızca düzenleyici ve denetleyici bir hakem rolüne dönüştürülmesi ilkesinin, ilgili belgelerde de yoğun biçimde benimsendiği gözlemlenmektedir. Ekonomide hedeflenen, artık devletin değil piyasanın yön verdiği bir ekonomi politikasıdır. Böylece üretim ve hizmetlerde ortaya çıkacak rekabetin; etkinliği, verimliliği, genel refahı ve büyümeyi/kalkınmayı sağlaması amaçlanmaktadır.

İncelenen politika belgelerinde⁶, hayata geçirilmesi hedeflenen bu politikaları gerçekleştirebilmenin ön koşulları ise, birbiriyle bağlantılı dört temelde sıralanmıştır: (1) serbest girişimciliği/özel sektörü kısıtlayan yasal, politik ya da zihinsel engelleri kaldırmak ve mümkün olduğunca teşvik/sübvansiyon etmek, (2) kamuya yük haline gelen KİT'ler için hızlı bir özelleştirme

⁵ 2002 Parti Programı, 2002 Parti Tüzüğü, 2002 Seçim Bildirgesi, 58. Hükümet Programı ve 59. Hükümet Programı incelenmiştir.

⁶ 2002 Parti Programı, 2002 Parti Tüzüğü, 2002 Seçim Bildirgesi, 58. Hükümet Programı ve 59. Hükümet Programı incelenmiştir.

hamlesi başlatmak (3) yabancı sermayeyi ülkeye çekmek (4) kamu harcamalarında disiplin, tasarruf ve şeffaflığın sağlanması.

Bu hedefler doğrultusunda devletin rolü ve ekonomi politikaları bağlamında 2002-2007 yıllarında uygulanan politikalar şöyle özetlenebilir: Özellikle 2004 sonrası, hızlı bir özelleştirme hamlesine girilmiştir. Özelleştirme İdaresi Başkanlığı verilerine göre incelemiş olduğumuz 2002-2007 yılları arasında 30 milyar TL'nin üzerinde özelleştirme gerçekleştirilmiştir. Bu rakam, özelleştirmelerin başladığı 1986 yılından 2001 yılına kadar yapılan özelleştirme tutarının - kendinden önceki dönemin- yaklaşık 15 katıdır.

İncelenen tarihsel aralıkta, enflasyon düşmüş, kamu dengelerini iyileşmiş ve Türkiye'nin risk primi azalmıştır. Kamunun tüketim ve yatırım harcamaları daralırken, özel sektörün ekonomideki payı artmıştır. Yabancı yatırımlar, hem nicelik hem hacim olarak daha yoğun girdi sağlamıştır. Bunun sonucunda Türkiye ekonomisi 1950 yılından sonra en yüksek büyüme hızlarından birine, 2002-2007 yılları arasında ulaşmıştır (Karagöl, 2013, s.27). 2003-2007 yılları arasındaki AB İlerleme Raporlarında da bu durum teyit edilerek, Türkiye'nin işleyen bir piyasa ekonomisine doğru ilerlediği, iş ve yatırım ortamını iyileştirdiği ifade edilmiştir.

c. Sivil Toplum ve Yerelleşme Politikaları

İncelenen politika belgelerinde⁷, demokratikleşme için sivil toplum ve yerleşmenin önemi vurgulanmakta, bu kapsamda iki temel taahhüt sunulmaktadır: (1) merkezi yönetim tarafından sunulması zorunlu olmayan kamu hizmetlerinin yerel yönetimler tarafından karşılanmasına öncelik verilecek; yerel yönetimlerin mali, insan kaynakları, örgütlenme ve görev-yetki açılarından güçlendirilmesi için gerek yasal gerekse politik adımlar atılması (2) sivil toplumun yönetsel karar alma süreçlerine aktif katılımını sağlamayacak mekanizmalar geliştirilmesi.

Sivil toplum ve yerelleşme alanındaki reformların amacı, devletin etkisini azaltıp sivil toplumun alanını genişletmek olarak gösterilmiştir (KDGM, 2013, s.23). Bu amaç doğrultusunda 2004 yılında Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2005 yılında ise İl Özel İdaresi Kanunu, Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ve Belediye Kanunu çıkarılmış, yerel yönetimler yeniden yapılandırılmıştır. İlgili yılların AB İlerleme Raporlarında, yerel yönetimler alanında önemli adımların atıldığı ifade edilmiştir.

4.3.2. Yeni Muhafazakâr Politikalar

AK Parti, kendini açıkça 'muhafazakâr' olarak tanımlamıştır. İncelenen politika belgelerinde⁸, muhafazakâr ideolojinin temel unsurlarına yönelik ifadelerle sıklıkla rastlanmaktadır. Örneğin, tarihsel tecrübe ve birikimimiz, toplumun geleceği için sağlam bir zemin olarak nitelenmiştir. Ortak kader ve acı-tatlı hatıralar, yerli ve köklü değerler sistemi, muhafazakârlığın genleri ve tarihi kodları ile ilişkilendirilmiştir. Bu söylem biçimi, geçmişle övünme ve onu örnek alma üzerine bir değerler sistemi kurmaktadır.

Yine sözü edilen politika belgelerinde toplum, canlı bir organizma; aile kurumu ise, toplumun temeli olarak sunulmuştur. Güçlü aile bağlarına sahip olmanın, toplumu yok olmaktan kurtardığı ileri sürülmüştür. Özetle, yeni siyasi pratiğin toplumsal değerleri ve ailenin korunmasına yönelik güçlü bir iradeyle donatıldığı gözlemlenmektedir.

Yine kuruluş yıllarında, örtük bir din savunusundan bahsedilebilir. Politika belgelerinde laikliğin din düşmanlığı şekline görülmesi, dindar insanları rencide edici ve ötekileştirici uygulamalara yönelik karşı duruş gözlemlenmektedir. Bununla birlikte dini terim ve simgelerin –yoğun olmasa

⁷ 2002 Parti Programı, 2002 Parti Tüzüğü, 2002 Seçim Bildirgesi, 58. Hükümet Programı ve 59. Hükümet Programı incelenmiştir.

⁸ 2002 Parti Programı, 2002 Parti Tüzüğü, 2002 Seçim Bildirgesi, 58. Hükümet Programı ve 59. Hükümet Programı incelenmiştir.

da- kullanımı, dini argümanı pekiştirmektedir: “Allah’ın yardımıyla her şey bizimle olacak”, “Allah milletimizin yar ve yardımcısı olsun”, Gayret bizden, destek milletimizden ve başarı Yüce Allah’tandır” gibi ifadeler, bu çerçevede örnek verilebilir.

Son olarak, politika belgelerinde toplumun dezavantajlı kesimlerinin (yoksullar, muhtaçlar, yaşlılar, hastalar, çocuklar ve işsizler gibi) sahiplenildiği, sosyal projeler ve yardımlar taahhüt edildiği dikkat çeken diğer muhafazakâr ilkelerdendir.

5. Sonuç ve Tartışma

İdeolojiler, iktidar veya yönetim modeli ya da bir dünya görüşüdür. Kimin, nasıl ve hangi sınırlar içerisinde yöneteceğine yönelik argümanlar sunarlar (Sarıtaş, 2019, s. 804). Bu çalışmada yakın dönem küresel siyaseti şekillendiren yeni sağ ideolojinin/yönetim anlayışının, temel prensiplerinin anlaşılması ve ülkemizde bu anlayışın politik alandaki yansımalarının/karşılığının tespit edilmesi hedeflenmiştir. Bunun için, daha önce spesifik olarak incelenmemiş olan AK Parti ilk dönem hükümetleri politikaları, sözü edilen paradigma ile ilişkilendirilerek analiz edilmiştir. Analizin yöntemsel çerçevesi, dönemin politikalarını anlayabileceğimiz belirli kamu politika belgelerinin incelenmesi ve yorumlanmasıyla inşa edilmiştir.

Yapılan incelemede, AK Parti iktidarının ilk yılları olarak tasnif ettiğimiz 58. ve 59. Hükümet dönemlerinde, yeni sağın politika oluşturma ve uygulama sürecine etkileri sorgulanmıştır. Yeni sağın iki temel ayağı üzerinden gerçekleştirilen analizde neo-liberal politikalar; temel haklar, devletin rolü ve ekonomi politikaları, sivil toplum ve yerelleşme politikaları alt başlıklarında incelenmiştir. Yeni muhafazakâr politikalar ise, aile, din ve toplum bağlamında irdelenmiştir.

Bu çalışma neticesinde üç temel çıkarıma ulaşılmıştır. İlk olarak, sistemli ve yapısal reformların gerçekleştirildiği 58. ve 59. Hükümet dönemlerinde, küresel konjonktür ile uyumlu biçimde hem neo-liberal hem de yeni muhafazakâr anlayışların, politika oluşturma süreçlerine yoğun biçimde şekil verdiği gözlemlenmiştir. AK Parti iktidarı, kuruluş döneminde küresel ilişkileri ve dünya düzenini son derece doğru analiz edebilmiş, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki ana akım yönetim anlayışını ülkemize entegre etmeye çalışmıştır. Bunda da başarılı olmuşlardır. İncelenen tarihsel aralıkta ekonomik-toplumsal alanlarda ve dış ilişkilerde yaşanan olumlu gelişmeler ve toplumsal uzlaşının yüksek oluşu, bu çıkarımı destekleyen örneklerdir.

İkinci olarak hükümetlerin hedefleri ve icraatları arasında tutarlılık ve uyum olduğu söylenebilir. Kamu politika belgelerinde hedeflenen politikaların sistemli bir şekilde uygulandığı hem somut yasal ve idari düzenlemelerden anlaşılmakta hem de AB raporlarında belirtilmektedir.

Ulaşılabilecek üçüncü çıkarıma göre, siyasal iktidarın yeni sağ politikaları uygulama nedeni; hem kendi karakteristik özelliklerinde, hem de dış etkenlerde aranmalıdır. Siyasal iktidar, kendini muhafazakâr demokrat olarak tanımlamıştır ve doğal olarak yeni muhafazakâr politikaları bu çerçevede benimsemiştir. Neo-liberal politikaları ise gelişme ve kalkınmanın küresel dünyanın bir parçası olmakla ve toplumsal uzlaşının kapsayıcı, kucaklayıcı ve özgürleştirici politikalarla sağlanabileceği inancından hareketle benimsendiği görülmektedir. Yeni sağ anlayışın benimsenmesindeki dış etkenler ise, AB hedeflerinin ve sürecinin gerekli kıldığı kriterlere uyum adına atılması gereken adımlardır. AB İlerleme Raporlarında, Türkiye’nin üyelik için atması gereken adımlar, çoğunlukla neo-liberal anlayışın gerekli kıldığı politikalardan oluşmaktadır.

Sonuç olarak, incelenen dönemin yönetim modelinin yeni sağ paradigmasıyla büyük ölçüde ilişkilendirilebilecek doneler içerdiği söylenebilir.

Kaynakça

AK Parti 2002 Genel Seçimleri Beyannamesi (2015).

<https://www.akparti.org.tr/media/318780/3-kasim-2002-genel-secimleri-secim-beyannamesi-sayfalar.pdf> (Erişim Tarihi: 09.01.2021)

AK Parti Kalkınma ve Demokratikleşme Programı (2002). TBMM Kütüphanesi, Ankara.

- AK Parti Tüzüğü (2002). TBMM Kütüphanesi, Ankara.
- Akdoğan, A. (2011) Türkiye’de Kamu Politikası Disiplininin Tarihsel İzleri. F. Kartal (Ed.), *Türkiye’de Kamu Yönetimi ve Kamu Politikaları* içinde (s. 75-98), TODAİE Yayınları, Ankara.
- Avrupa Komisyonu (2005). *Türkiye 2005 İlerleme Raporu*,
https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2005.pdf (Erişim Tarihi: 01.02.2021)
- Avrupa Komisyonu (2006). *Türkiye 2006 İlerleme Raporu*,
https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2006.pdf (Erişim Tarihi: 29.01.2021)
- Avrupa Komisyonu (2007). *Türkiye 2007 İlerleme Raporu*,
https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2007.pdf (Erişim Tarihi: 01.01.2021)
- Avrupa Toplulukları Komisyonu (2003). Türkiye’nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2003 Yılı İlerleme Raporu,
https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2003.pdf (Erişim Tarihi: 12.01.2021)
- Avrupa Toplulukları Komisyonu (2004). Türkiye’nin Katılım Yönünde İlerlemesi Hakkında 2004 Yılı Düzenli Raporu,
https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2004.pdf (Erişim Tarihi: 18.01.2021)
- Burke, E. (2016). Fransa’daki Devrim Üzerine Düşünceler, Çev. O. Arslan, Kadim Yayınları, Ankara.
- Çevik, H.H. ve Demirci S. (2008). Kamu Politikası, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Çolak, Ç. (2016). “Yeni Sağ Oluşturan Bileşenlerin Birbiri İle Çelişen Kavramları Üzerine Bir Değerlendirme”, *International Journal of Social Science*, Sayı. 44, ss. 351-361.
- Dubiel, H. (2013). Yeni Muhafazakârlık Nedir?, Çev. E. Özbek, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Friedman, M. (2011). Kapitalizm ve Özgürlük. Çev. D. Erberk ve N. Himmetoğlu. Plato Yayınları, Ankara.
- Gül, S. S. (2004). Sosyal Devlet Bitti, Yaşasın Piyasa!, Etik Yayınları, İstanbul.
- Harries, O. (2004) “Muhafazakârlığın Anlamı”, *Liberal Düşünce*. Sayı.34, ss. 91-101.
- Harvey, D. (2012) “Yaratıcı Yıkım Olarak Neo-liberalizm” Çev. E.Ç. Çığ ve Ü. Çığ, *Atılım Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 2, Sayı. 2, ss. 67-88.
- Hayek, F. (1997). Hukuk Yasama ve Özgürlük- Özgür Bir Toplumun Siyasi Düzeni Cilt 2, Çev. M. Öz., Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Hayek, F. (2014). Kölelik Yolu. Çev. T. Feyzioğlu v.d., Liberte Yayınları, Ankara:
- Heywood, A. (2013) Siyasi İdeolojiler, Çev. A.K. Bayram vd., Adres Yayınları, Ankara.
- Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı (2013). Sessiz Devrim: Türkiye’nin Demokratik Değişim ve Dönüşüm Envanteri 2002-2012, KDGM Yayınları, Ankara.
- Karagöl, E.T. (2013) AK Parti Dönemi Türkiye Ekonomisi Raporu, SETA Yayınları, Ankara.
- Köksal, T. (2006). 1980 Sonrası Yeni Sağ Politikalar ve İcraatın İçinden Programlarının (1984-1989) Değerlendirilmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Meclis Haber Dergisi (2001), TBMM Bülteni Haziran-Temmuz, Sayı. 84, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/meclis_bulteni.dergi?psayi=84 (Erişim Tarihi: 09.08.2020)
- Mill, J.S. (200). Hürriyet Üstüne, Çev. M.O. Dostel, Liberte Yayınları, Ankara.
- Neziroğlu İ. ve Yılmaz T. (2013) “58. ve 59. Hükümet Programları”, Hükümetler, Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri - Cilt 10, TBMM Basımevi, Ankara.
- Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (-) Türkiye’de Özelleştirme: Yıllar İtibariyle Uygulama, <https://www.oib.gov.tr/turkiyede-ozellestirme> (Erişim Tarihi: 19.06.2020).
- Özkazanç, A. (2005) “Türkiye’nin Neo-liberal Dönüşümü ve Liberal Düşünce”, AÜ SBF GETA Tartışma Metinleri, Sayı. 85, <http://ses.org.tr/wp-content/uploads/neoliberaldonusum.pdf> (Erişim Tarihi: 01.01.2021)
- Parlak, B. (2011). Kamu Yönetimi Sözlüğü, MKM Yayıncılık, Bursa.
- Rand, A. (2004). Kapitalizm: Bilinmeyen İdeal, Çev. N. Kandemir, Plato Yayınları, İstanbul.
- Raynaud, P. (2003). Felsefe Sözlüğü, (Haz. Raynaud, F. ve Rials, S.), Çev. İ. Yergüz v.d., İletişim Yayınları, İstanbul.
- Russel, B. (1990). İktidar, Çev. M. Ergin, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Sarıtaş, İ. (2019). “Fransız Devrimi’nin İki Çocuğu: Liberalizm ve Muhafazakârlığın Temel Kavramlar Üzerinden Mukayesesi”, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, Cilt. 54, Sayı. 2, ss. 797-810.
- Smith, A. (2006). Milletlerin Zenginliği, Çev. H. Derin, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Şener, B. ve Çolak, Ç.D. (2015) “Türkiye’de Yeni Sağın Kamu Yönetimi Anlayışı: Turgut Özal ve ANAP”, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı. 18, ss. 393-417.
- Taşkın, Y. (2013). “Din, Devlet, Laiklik”, A. Demirel ve S. Sözen (Ed.) *Türk Siyasal Hayatı* içinde (s.140-169), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Topal, A. (2014). “Yeni Sağ”, G. Atılğan ve E.A. Aytekin (Der.) *Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinlerarası İlişkiler* içinde (s. 423-436), Yordam Kitap, İstanbul.
- Turan, E. (2012). Siyasal Tutum Olarak Muhafazakârlık, Palet Yayınları, Konya.
- Yıldız, M. (2013). Ders 1: Kamu Politikası Nedir? (Yayınlanmış Ders Notları), Türkiye Bilimler Akademisi Ulusal Açık Ders Malzemeleri, <http://www.acikders.org.tr/mod/resource/view.php?id=2782> (Erişim Tarihi: 01.01.2021)

Review Article

Yeni Sağ Paradigmasının Politika Oluşturma Sürecine Etkisi: 58. ve 59. Hükümet Dönemleri Politika Belgeleri İncelemesi

The Effect of the New Right Paradigm on the Policy Making Process: Analysis of 58th and 59th Government Periods Policy Documents

Emre AYDİLEK

Dr., Kastamonu Üniversitesi, BAP Koordinatörlüğü,

emreaydilek@hotmail.com,

<https://orcid.org/0000-0002-4767-2424>

Extensive Summary

Introduction

The New Right policies in Turkey, although politically accelerated after 1980, we see that theoretical and intellectual studies started later - in the late 90's. We can say that the studies in this field in our country are not sufficient numerically. However, in the said area; An academic literature has been formed, mostly led by the analysis of the conceptual-theoretical framework, power relations, transformation of the state, and political-economic practices. On a practical level, we observe that the work on the new right is largely limited to the Turgut Özal Era (especially its early years) and to a lesser extent the AK Party governments. This study aims to contribute to the existing literature by analyzing the implementation of new right-wing policies in the first two periods of the political power (58th and 59th Governments) that ruled our country alone for 18 years.

The aim of the present study is in order to determine to what extent the new right paradigm approach that has shaped global politics in the last forty years has been accepted and implemented in Turkey in a selected specific period (the government 58 and 59).

Method

In this study, some documents were analyzed in the year of 2002-2007 such as “Party and Government Programs”, “Party Statutes”, “Election Declaration” and “EU Progress Reports”. The targets, practices and realization level of new right policies in these documents have been analyzed.

The method of the study is public policy document analysis. Using that methodology aimed to be made, answers to questions such as whether an existing policy is successful or beneficial, how it came to the agenda, how it is implemented, the results and effects of the policy are sought. It is envisaged to make a scientific and detailed analysis of the implemented policy, using official documents.

In this context, firstly, academic literature on the new right paradigm will be explained by associating neo-liberalism and new conservatism theories. After that, will be examined to new

right paradigm of political and intellectual origins in Turkey. Finally, new right policies will be analyzed in the 2002-2007 period.

Empirical Results and Conclusion

New right politics will be analyzed in two basic frameworks as neo-conservative and neo-liberal.

Neo-liberal Policies

We can examine the neo-liberal policies implemented or targeted to be implemented between 2002-2007 on three bases: Freedom and equality policies, the role of the state and economic policies, civil society and localization policies.

a. Fundamental Rights

In the analyzed policy documents, it is striking that the weight of the new administration shifted in favor of individual freedoms while constructing the state-individual relations. In these documents, where the goal of transforming into a democratic society is emphasized; There are declarations of will for the establishment and protection of freedom of thought, expression, belief and association, and to meet the demands of different social groups. In this context, it has been committed to both adopting international conventions, universal law and freedom as a criterion, and to build a democratic ground where opinions can be freely expressed and all kinds of discrimination will be rejected, where people can continue their daily lives without fear and anxiety.

In order to measure the reflection of the commitments on the actual situation and the level of realization of the targets, the practices regarding fundamental rights and freedoms can be summarized as follows: The anti-terrorism law has changed. Detention periods have been shortened and detention conditions have been improved. The death penalty has been abolished. The definition, scope and punishment of torture and ill-treatment crimes have been expanded. The implementation of the state of emergency has been ended. International human rights conventions have been signed. In the establishment of the association, the notification system has been adopted from the permission system. The right to peaceful assembly has been extended. Closing political parties has been made difficult. Press freedom has been expanded. Barriers to broadcasting in different languages have been removed. Military elements in public administration and judiciary have been passivated, demilitarization has been achieved (KDGM, 2013, ss. 163-210).

b. The Role of the State and Economic Policies

In the analyzed period, inflation has fallen, improved their fiscal balances and reduced Turkey's risk premium. While the consumption and investment expenditures of the public sector contracted, the share of the private sector in the economy increased. Foreign investments provided more intense input both in quantity and volume. As a result, Turkey's economy after 1950, one of the highest growth rates reached between 2002-2007 (Karagöl, 2013, p. 27). between the EU Progress Report 2003-2007, it was confirmed in this case, where Turkey's progress towards a functioning market economy, it is stated that improve the business and investment environment.

c. Civil Society and Localization Policies

In the analyzed policy documents, the importance of civil society and decentralization for democratization are emphasized, and two basic commitments are presented in this context: (1) priority will be given to the provision of public services by local governments that are not required by the central government; Taking legal and political steps to strengthen local governments in terms of financial, human resources, organization and duty-authority (2) developing mechanisms that will not ensure active participation of civil society in administrative decision-making processes.

The aim of the reforms in the field of civil society and decentralization has been shown as reducing the influence of the state and expanding the area of civil society (KDGM, 2013, p.23). In line with this purpose, the Metropolitan Municipality Law in 2004, the Special Provincial Administration Law in 2005, the Law on Local Administration Unions and the Municipality Law were enacted and local administrations were restructured. In the EU Progress Reports of the relevant years, it was stated that important steps were taken in the field of local governments.

New Conservative Policies

The AK Party has clearly defined itself as "conservative". Statements regarding the basic elements of conservative ideology are frequently encountered in the analyzed policy documents. For example, our historical experience has been characterized as a solid foundation for the future of society. Common fate and bittersweet memories have been associated with indigenous and deep-rooted ethos, genes and historical codes of conservatism. This form of discourse establishes a system of values based on bragging and taking as an example of the past.

Finally we can say a significant and positive relationship was found between the policies of governments 58 and 59 and the new-right paradigm.

AK Party governments were able to analyze global relations very accurately during the establishment period. It has tried to integrate the mainstream management approach in developed and developing countries into our country. They have also been successful in this. The positive developments in economic-social areas and foreign relations and the high level of social consensus in the historical period examined are examples that support this inference.

Can be said that there is consistency and harmony between the targets and actions of governments. It is understood from both concrete legal and administrative arrangements that the policies targeted in public policy documents are implemented systematically and are stated in EU reports.

The reason for the political power to implement new right policies; should be sought both in its own characteristics and in external factors. The political power has defined itself as a conservative democrat and naturally has adopted neo-conservative policies. Neo-liberal policies, on the other hand, are seen to be adopted on the basis of the belief that development and development are a part of the global world and that social consensus can be achieved through inclusive, embracing and emancipatory policies. External factors in the adoption of the new right understanding are the steps to be taken in order to comply with the criteria required by the EU objectives and process. European Union Progress Report on the steps you should take to Turkey's membership consists mostly of neo-liberal policies that require understanding.